

Minden tematikát és témát lehet bírálni és bíráltatni. Ez is a cél: a gondolatcsere.

4. A gyakorlat

7–8. osztályosok járnak a szakkörbe. A vázolt tartalom mellett az úttörőformaságokat, úttörőkeretet betartjuk, de nem mereven. A közösen megbeszélt szempontok alapján az év végén próbázni fognak. Mestermunka lehet egy-egy kiselőadás, referátum, verselemzés, albumkészítés, tematikai anyag összeállítása stb. A művészetbarát szakpróba elvégzéséért arany, ezüst és bronz fokozatú jelvényeket kapnak.

Összegzés:

A Művészetbarát szakkört kísérleti jelleggel szerveztem. Ez a törekvésem egybeesik az úttörőmozgalmon belül a szakköri munka azon célkitűzésével, hogy a tantárgyakat egymáshoz való kapcsolódásukba tanítsuk. A „tárgykombinát” (Németh László gondolata) ismét szükségletté vált: a világ jelenségei s a róluk szóló magyarázatok csak egymáshoz viszonyítva adhatják meg a való világ igazi képét. Számos publikációt olvashattunk erre vonatkozóan a szakfolyóiratokban az utóbbi időben. S ha ehhez hozzátesszük Németh László csaknem 40 éve írt szavait: „... társadalmunkban mindinkább csak egyféle igazi tekintély van: az alkotó, a szellemi...”, akkor kezd kirajzolódni az új nevelési-oktatási terv műveltségismérvénye. Lehet, hogy nem is olyan új eszmény ez? A megkezdett vallomás ma is új gondolatokat tár fel: „A lélekben van valami vele született heliotropizmus – a sugarak felé hajol, a fény felé veti leveleit. Nagyobb dolgokban részesedni, gazdagnak lenni, termékenységünk díszében állni: ez a lélek ösztöne... Az iskola állandó vidám küzdelem a magasságokért; olvasmány, zene, színdarab: egyszeri heves ölelkezés vele”.

Ezt az örömet sikerült éreznünk néhányszor az év folyamán. Tapasztalataim még hiányosak. Szívesen vennék bíráló vagy bátorító segítséget, hiszen mindezzel csak gazdagodhatom, gazdagodhatunk.

FELHASZNÁLT IRODALOM

Az általános iskolai nevelés és oktatás terve.

Németh László: Pedagógiai írások, Bp., 1980. Téka.

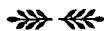
Magyartanítás, 1980/81. évfolyam.

Köznevelés, 1980/81. évfolyam.

Útmutató a szakköri tevékenységhez, 1976. Magyar Úttörők Szövetsége.

Oktatáspolitikai határozat, MSZMP.

Törvény a közművelődésről, 1978.

PAPPNÉ BETLEHEM MÁRIA

Pécs

A csoportmunka lehetőségei az ének-zene órán

Az oktatómunka megszervezésekor az oktatási folyamatot a személyiségfejlesztés komplex egészének kell tekintenünk, nem történhet csak a teljesítményképes tudás érdekében. Az oktatás szervezeti formáit ezért úgy kell bekapcsolni a tanításba, hogy azok lényegében meghatározzák az oktatási folyamat többi tényezőit, így a nevelés lehetőségeit is. Ehhez biztosít új formákat az ének-zene órákon a csoportmunka alkalmazása.

A csoportmunka *célja*: hogy fokozza a tanulók aktivitását, és ezáltal fejlessze az értelmi erőket, formálja társas-közösségi magatartásukat.

Sajátosságai közül feltétlenül ki kell emelni, hogy

- fokozottan fejleszti az értelmi képességeket;
- bevezeti a tanulókat a kutatás módszereibe;
- kialakítja a tanulóban az önművelés igényét;
- és kibontakoztatja, formálja a közösségi vonásokat is.

Alkalmazása előtt feltétlenül mérlegelni kell a tananyag logikai, oktatáslélektani sajátosságait, a tanulóval szemben támasztott igényeit, az anyag érdeklődés-lélektani jellegzetességeit, valamint azt, hogy miként tudja jobban elérni a nevelési célt.

Ezek után nézzünk meg néhány konkrétan alkalmazható feladatot, példát a csoportmunka ének-zene órán történő alkalmazására.

A csoportmunka változatait foglalja össze az I. táblázat, elhelyezve a tanórán alkalmazható munkaformák rendszerében.

A *homogén feladatokat* alkalmazó munkaformák közül itt két lehetőséget szeretnék kiemelni:

- a) Azonos feladatokkal történő egyidejű foglalkozás;
 - b) Azonos feladatok forgószínpados megoldása.
- a) *Azonos* feladatokkal történő *egyidejű* foglalkozás:

A tanár ismerteti a problémát, és ezzel aktivizálja a tanulókat, bevonja őket az elemzésbe, majd vázolja a megoldás módjait, kijelöli a feladatokat, és jelzi a rendelkezésre álló időt is. A munka közben szóbeli utasításokat ad, irányít. Az órákon alkalmazható, mint pl. dallami rögtönzések, vagy egy megadott dallam befejezésének megváltoztatása.

1. és 2. feladat: Minden csoport azonos feladatot kap, megoldják, és közösen megbeszélik a megoldásokat. Ezt a feladatot nehézsége miatt 8. osztályban adhatjuk, de csak akkor, ha már több órán alkalmaztuk a csoportmunkát. (L.: II. táblázat)

1. táblázat

A TANÓRÁN ALKALMAZHATÓ MUNKAFORMÁK

I. OSZTÁLYTANÍTÁS (frontális osztálymunka)

A) *Homogén* vagy *azonos* *feladatrendszerű*

munkaformák:

- a) azonos feladatokkal való *egyidejű* foglalkozás;
- b) azonos feladatok *forgószínpados* megoldása;
- c) a feladat tárgyi-logikai szempontból *azonos*, de *anyaga* vagy a *feldolgozás* módja csoportonként más.

II. CSOPORTOKTATÁS (csoportmunka)

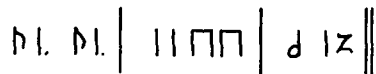
III. EGYÉNI TANULÁS (individualizált munka)

B) *Differenciált* tanulási formák:

- a) differenciált munka kiegészítve *azonos* feladatokkal;
- b) a csoportok a téma *más-más részével* foglalkoznak;
- c) a csoportok a kapott feladatot *egymás között* tovább bontják.

a) AZONOS FELADATOK EGYIDEJŰ MEGOLDÁSA

1. feladat: ritmushoz dallamírás:

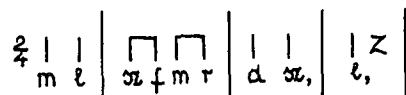

2. feladat: változtassátok meg a dallam végét!

Megkötések:

- finális meghatározása: lá a vége;
- a hangkészlete: pentacord;
- a hang terjedelme: sz - d' ;
- zenei csúcspontja: érintse a d'
- a formája: kvintváltó legyen.

A dallam:

A megoldás lehet:

$\frac{4}{4}$	l. l.		1. d z	2. d z
	d' l sz m	m sz l sz m r	sz m'	d l,
	f' r d l,	l, d r d l sz,	d r	sz, l,

A MEGOLDÁS:

→	d	-
→	t, d	-
→	m sz d	(l.)
→	sz r d	(l.)
→	sz t, d	(l.)
→	sz sz, d	(l.)
→	sz f d	
→	sz m d	

Formája: A⁵ A^{5v} A A^v

Nagyon érdekes megfigyelni az egyes csoportok megoldásait, mert nagyon eltérőek és tanulságosak lesznek. A tanulók feltétlenül értékeljék maguk és társaik munkáját, rangsorolják a megoldásokat, és énekeljék el közösen szerzeményeiket. Célszerű tanári irányítással megbeszélni a hibákat, de a pozitívumokat is feltétlenül ki kell emelni.

b) Azonos feladatok forgószínpados megoldása:

Alkalmos módszer a készségfejlesztésre, a figyelem erejének, tartósságának növelésére, egyben a cselekvéses feladatok érdekessége motiválja a tanulókat.

Konkrét feladat: 6. osztályban a Volt nekem egy kecském c. dal előadása. Úgy hatékony, ha a gyerekeknek improvizációs lehetőséget ad. Persze ez csak gyakorlás eredményeként valósítható meg. Így csak az énekelt és a furulyázott dallam lesz kötött, a ritmuskíséret improvizált. Célszerű eleinte megadni a ritmuskíséretet is. A gyerekek nagy lelkesedéssel fogják előadni a művet, mert *cselekvő, aktív* részesei a megszólaltatásnak. Izgulnak egymásért, hogy sikeresen végezzék el a feladatot (közösségi érzés, aggodás erősítése). (III. táblázat.) Mivel sokfajta részfeladatból épül fel, lehetőség van kisebb csoportok alakítására is. Amennyiben lehet, minden csoport, minden feladatot oldjon meg.

Frontális és csoportmunka ciklikus változtatása:

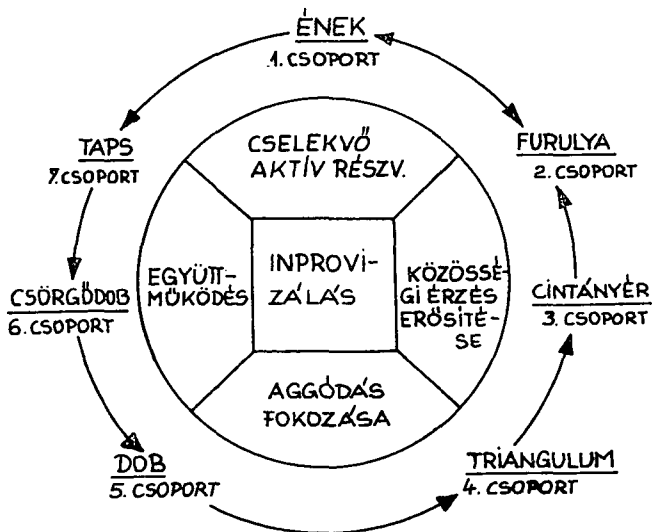
Nagyon fontos megjegyezni, és nem lehet figyelmen kívül hagyni, hogy a tanítási anyagnak és a didaktikai feladatoknak szerves egységet kell alkotniuk. A feladat lehet pl.: *ritmuskészség fejlesztése gyakorlás* segítségével. A tanár az osztály aktív közreműködésével összefoglalja a ritmusról tanultakat, és azok szerepét a zenében (L. IV. táblázat).

A munkaformát eredményesen akkor alkalmazhatjuk csak, ha a csoporttagok összehangoltan, egyetértésben dolgoznak.

3. táblázat

b) AZONOS FELADATOK FORGÓSZÍNPADOS MEGOLDÁSA I.

A feladat: Ismert népdal előadása (ének és hangszerek)
 Eszközök: furulya, cintányér, triangulum, kisdob, csörgődob.

d) A FRONTÁLIS ÉS CSOPORTMUNKA CIKLIKUS VÁLTOZTATÁSA

1. feladat:

Melyik dal ez?

Szedjétek ritmusba!

Mi a formaképlete és az ütemmutatója?

sz sz sz f m d d' r' d' t l sz r m sz d d

d' r' m' r' d' sz l t d' l t d' r'

Megoldás:

Ütemmutató: $\frac{4}{4}$

Formaképlet: A A B A

2. feladat:

Írjátok a következő dallamhoz ritmust!

Lássátok el ütemvonalakkal és ütemmutatóval!

sz f m f sz l sz sz f m r d m d

m m f m r d r r f m r d d d

IRODALOM:

- Buzás László:* Csoportmunka. Tankönyvkiadó, Bp., 1974.
Buzás László: A csoportmunka időszerű kérdései. Ped. Közl., 1969/1.
Nagy Sándor: Új lehetőségek az oktatási folyamat tervezésében. Magyar Pedagógia, 1975/1.
Bábosik István-Nádasi Mária: A pedagógia lehetőségei a közvetett ráhatási formák létrehozásában a csoportmunka keretében. Magyar Pedagógia, 1974/1-2.
Dr. Bábosik István-M. dr. Nádasi Mária: Közvetett ráhatás a csoportmunkában. Ped. Közl., 1975/16.
Buzás László: A csoportmunka alkalmazásának indítékai. Ped. Közl., 1969/4.
Dr. Bábosik István-M. dr. Nádasi Mária: Az oktatás nevelő hatásának vizsgálata. Ped. Közl., 1970/12.
Az oktatás módszerei. (Szerkesztette: *Illés Lajosné*.)
Pedagógia időszerű kérdései külföldön. Tankönyvkiadó, Bp., 1966.
Salamon Zoltán: A közösségi nevelés értelmezésének problémái. Tanulmányok a neveléstudomány köréből. Akadémiai Kiadó, Bp., 1972.
Miklós Gyuláné: Csoportmunka az ének-zene órán. Az Ének-Zene Tanítása, 1975/1.

DR. RÉVÉSZ BÉLA

Szeged

Az ellenőrzés különböző módjai a biológiatanításban

I. TÉNYKÉRDÉS

a) Rákérdezéssel

1. Hogyan nevezzük a békák lárváját?
2. Mivel szaporodik az erdei pajzsika?
3. Melyik emberi szerv termeli az epét?

b) Utasítással

1. Nevez meg egy korhadéklakó növényt!
2. Írd le, mi porozza meg a nyitvatermő növények virágait!
3. Sorold fel, milyen színű moszatokról hallottál már!
4. Nevezd meg, mely izmok süllyeszti és emelik a madarak szárnyát repülés közben!
5. Írd le, mivel mozognak a gyűrűsférgék!
6. Sorold fel az emlős állatok tápcsatornájának részeit!

c) Táblázattal

Faj	Osztály	Törzs
Éti csiga		
Szécincene		
Szarvasbogár		
Denevér		

A felsorolt fajok mellé írd a táblázat megfelelő rovatába az osztályt és törzset, melybe az illető faj tartozik!

d) Kiegészítéssel

1. Felsoroltuk a növényi szerveket – de egyet kihagytunk.
Ezt te írd le!
gyökér, levél, virág, termés,